

Skrivelse till Fredrik Reinfeldt

Om Bertil Ströbergs sak

Kjell Högkil

Statsminister Fredrik Reinfeldt
har 2011-03-10 via sin registrator erhållit
ett dokument rörande saken Bertil Ströberg.

Detta är ett av de viktigaste dokument, kanske det viktigaste, som finns på denna hemsida.

Det skall verkligen bli mycket intressant att se hur regeringen med Fredrik Reinfeldt i spetsen handlägger dokumentet.

Dokumentet läggs ut på denna hemsida och Fredrik Reinfeldts svar kommer naturligtvis också att läggas ut.

Därmed borde ju inte saken helt avfärdas då hemsidan har många besökare, både inhemska som utländska.

Riksledningen har nu chansen att visa att de förstår allvaret i hur illa saken Bertil Ströberg har handlagts av våra myndigheter och personer, och att nu göra rätt.

Ifall man inte tar denna sak allvarligt så är det en stor nesa och en förlust för hela det svenska samhället.

Skrivelsens innehåll framgår nedan.

Red. anm:

Endast redaktionella ändringar av text och textstorlek har skett för att göra sidorna mer lättlästa och anpassade till nätet.

Bäste statsminister Fredrik Reinfeldt!

Jag heter Kjell Högkil och är pensionerad flygvapenofficer. En kollega till mig var Bertil Ströberg som 1983 anhölls, häktades och dömdes för spioneri. Han påstods att som ett "varuprov" ha skänkt bort en omfattande information till polska ambassaden. Detta rättsfall som idag behandlas som ett resningsärende i HD är en av de grövsta rättsskandalerna någonsin i vårt land.

Jur. doktor Göran Dufwa, tidigare revisionssekreterare i HD och föredragande av ärendet 1989/90, då HD nekade en förnyad prövning, har i en juridisk uppsats 2008 kommit fram till att domstolarna hanterat indicievärderingen felaktigt och anser att Ströberg skulle ha friats. Dufwas uppsats är publicerad på bl. a www.folke.se.

Göran Dufwa har 2010-06-26 i en kommentar till RÅ förklaring till HD förtydligat sin uppfattning.

Han skriver *"Hovrätten har funnit Ströberg skyldig till det åklagaren påstått, uteslutande därför att den ansett Ströbergs berättelse osannolikt. Men åklagarens eget påstående är med hänsyn till vad vi vet om Ströbergs person och förhållanden också osannolikt, ännu mera osannolikt. Och det förhållandet att ett av två tänkbara alternativ är osannolikt kan inte utgöra bevis för att det andra alternativet är det rätta, när också detta är osannolikt. I synnerhet inte när det är ännu mera osannolikt."*

Ärendet granskades av Kalla Fakta på TV 4 2009. Genom bl. a en omfattande arkivforskning avslöjades att Säpo, Försvarsmakten och sannolikt också Åklagarmyndigheten för Ströberg undanhållit helt avgörande bevisning-/dokumentation, som - om den varit känd - med all säkerhet skulle ha slagit undan trovärdigheten i åklagarens argumentation.

Det är en gåta hur domstolarna kunnat fälla Ströberg med det av åklagaren presenterade underlaget som grund. Domstolarna undanhölls dessutom viktigt och tillgängligt bevismaterial. Ströberg fälldes enbart på att hans trovärdighet ifrågasattes. Göran Dufwas uppsats och Kalla Faktas avslöjanden visar hur felaktigt detta värderande varit.

Det är också en gåta hur Säpo och andra myndigheter inledningsvis utan vidare kunde ta till sig den polska ambassadens uppgifter om "varuprovet". Enligt Säpos egen agenda om hur ett misstänkt spionerifall skall hanteras framgår att källans, i det här fallet polska ambassadens, trovärdighet och avsikter skall analyseras noga. Någon sådan granskning syns inte ha förekommit.

Vid denna tidpunkt, i slutet av det "kalla kriget" och samtidigt med att rapporten om påstådda ubåtskränkningar skulle offentliggöras, fanns flera motiv för en WP-stat att störa vårt land genom en provaktion liknande denna.

Provokationen har sannolikt haft stöd av någon annan svensk person än Ströberg och som haft god kännedom om denne.

Huvuddelen av dokumentationen i Ströbergärendet är presenterad på ovan nämnda hemsida, som hittills haft mer än 135 000 besökare.

Ärendet bevakas fortlöpande från ett stort antal stater. Alla uppgifter, som jag sammanställt i detta brev, är hämtade från öppen dokumentation sedan många av de hemligstämplade, arkiverade och därmed undanhållna dokumenten blivit avhemligade.

Jag har kronologiskt förtecknat huvuddragen i den händelsekedja som syns ha påverkat Ströbergs ärende. Kedjan omfattar minst åtta decennier. Organisations- och tjänstebeckningar från 80- talet utnyttjas genomgående.

1942 - En 18-årig, högt begåvad yngling, Lennart Katz, sedermera Savemark, med omfattande kunskaper i teleteknik, morsesignalering och med goda språkkunskaper grips tillsammans med sin far i Stockholm.

Gripandet sker efter en spaningsinsats av Säpo ledd av kommissarie Torsten Söderström. Brottet avsåg radiospionage för Sovjetunionen mot Tyskland. Söderström kom att följa Savemark under bådass livstid som utredare, övervakare, kontaktman, finansiär, god vän mm.

1944 – Savemark och hans far frigges från fängelset. Troligen har Savemark genom en smart hantering där eller på annan plats "omskolats" till en blivande agent.

1944 – 1951 var Savemark anställd vid TASS.

1952- Söderström rekryterade officiellt Savemark som informatör. Enligt SOU 2002:93 kvarstod Savemark i polisens tjänst fram till 1969 med avbrott för utlandsvistelse.

1952 – mars 1955 var Savemark anställd vid den polska och/eller kinesiska beskickningen.

1955 – våren var Savemark periodvis anställd vid den sovjetiska pressavdelningen.

1956 – sommaren var Savemark anställd vid det svenska kommunistiska partiets förlag.

1956 – t o m september 1957 var Savemark anställd vid Sovjetunionens informationsbyrå, SIB.

Därutöver hade Savemark tillfälliga arbeten på bl. a Ny Dag och vid den ungerska beskickningen under ovan nämnda perioder.

1957 – i början av maj blev en skriftlig rapport nr 1003 under distribution med expressbrev enligt gängse rutin uppsnappad av någon okänd.

Rapporten lämnades några dagar därefter i ett nytt, ofrankerat brev i SIB:s brevlåda på Lidingö.

Bifogat lämnades ett handskrivet meddelande med ett erbjudande om ytterligare hemlig information om 2000:- i sedlar, som varit i omlopp, skickades i ett brev till

[Sven-Roland Larsson, Poste Restante, Stockholm 1.](#)

Savemark blev misstänkt för illojalitet mot SIB av ryssarna och nödgades sluta sin anställning och flytta till USA m fl. länder.

Söderström blev totalinformerad om utvecklingen och lovade att utreda omständigheterna kring den uppsnappade rapporten. Han hjälpte personligen Savemark till en ny tillvaro efter sin landsflykt, där Savemark, enligt uppgift, kom att verka i organisationer nära CIA.

Söderström har i detta sammanhang uttalat att

”Någon hjälp från Statspolisen har han inte fått trots att jag flera gånger framhållit det omoraliska i att kasta ut en så god medhjälpare på sophögen”.

Savemarks rapportering har av Säpo bedömts vara av hög kvalitet.

1983 – Bertil Ströberg anklagas och döms för grovt spioneri främst efter det att hans redogörelse om en slumpartad kontakt med en [Sven-Roland Larsson](#) i Kaknäsområdet blivit misstrodd.

En annan belastande omständighet var att ungefär fem veckor efter Kaknäskontakten mottog Ströberg ett brev från Larsson där han ombads att hjälpa denne med att hämta ut ett [poste restante-brev på Posten, Stockholm 1](#). Ströberg ogillade upplägget. Men med tvekan, där vänlighet och omsorg vägde över, åtog sig Ströberg att utföra denna assistans.

Ströberg var helt ovetande om att ett brev med svenska militära hemligheter lämnats till UD av den polska ambassaden, som påstod sig ha mottagit detta brev av ett taxibud. Brevet innehöll ett erbjudande om leverans av ytterligare information om 25 000:- i begagnade sedlar skickades till

[Sven-Roland Larsson, Poste Restante, Stockholm 1.](#)

Ett taxibud har bevisligen lämnat ett kuvert till det polska konsulatet den 22 april, men enbart polsk personal har därefter haft fullständig kontroll över innehållet, vilket kan vara utbytt eller tillfört innan handlingarna överlämnades till UD den 27 april.

1983 – den 26 april. En anonym svensk mansperson kontaktar med telefon den polske militärattachén LEWICKI med erbjudande om försäljning av svenska arméhemligheter, som stulits ur ett militärt kassaskåp. LEWICKI avvisade även detta erbjudande, liksom det föregående (det s k ambassadbrevet), som följande dag överlämnades till UD.

LEWICKI angavs på brevets kuvert som en av två behöriga personer att få bryta detta brev. **LEWICKI var vid denna tidpunkt av Säpo misstänkt för olovlig underrättelseverksamhet alternativt spionage.**

Ett ärende av detta slag tillsammans med det som överlämnats senare till UD borde ha blivit **extra alarmerande för säkerhetstjänsten**, ha rapporterats till hög nivå inom bl. a berörda myndigheter och föranlett en förundersökning.

Efter att Ströbergs resningsansökan lämnats in 2009 förhörde RÅ under 2010 ansvariga inom säkerhetstjänsten vid Säpo och Försvarsstaben 1983, samt då ansvarig åklagare om bl. a ovan nämnda händelse.

Av förhørsprotokollen framgår att ingen dokumentation eller några minnesbilder rörande 26-aprilhändelsen 1983 kunnat återfinnas.

Men på www.folke.se finns, under startsidans underrubrik "debattinlägg" ett dokument 2011-02-05 Kjell Högkil "Fortsatt korrespondens med ÖB", dels ett brev från den 2 maj 1983 från Säpo till Försvarsstaben i vilket förhållandena redovisas, dels ett skriftligt svar från Försvarsstaben ett par veckor senare i vilket även mellanliggande telefonkontakter omnämns.

Två agerande tjänstemän vid vardera myndigheten namnges. Spridningen uppåt i båda organisationerna har självfallet varit omfattande. RÅ:s förklaring till HD innehåller ovan nämnd information.

Breven har framtagits från hemliga arkiv av TV 4:s reportrar våren 2010 och blev till en komplettering av den inlämnade resningsansökan.

1983 – under vecka 21, innan namnet **Sven-Roland Larsson blivit känt utanför Säpo** (Ströberg hade inte orienterat någon annan person om namnet, vilket kom att belasta honom) efterfrågades försändelser till Sven-Roland Larsson, Poste Restante på posten i Solna. Denna information var känd inom förundersökningen men blev, liksom tidigare andra, för Ströberg gynnsamma omständigheter, framtagen ur Säpo-arkiven först 2009 och då av TV 4:s reportrar.

Redan innan tingsrättsrättegången 1983 hade Säkerhetstjänsten således detaljerad kunskap om att en **Sven-Roland Larsson agerat via Poste Restante, Stockholm 1**, med erbjudande om försäljning av hemlig information såväl 1957 som 1983 och att namnet utnyttjades med Poste Restante- adress i okänt syfte i Solna då Ströberg satt isolerad i häkte.

Därtill kommer telefonerbjudandet till den polske militärattachén den 26 april 1983. I domstolarna nämndes enbart omständigheter som berörde ambassadbrevet.

Övrigt gömdes undan och glömdes.

1984 – i maj besökte Savemark Stockholm. På sitt hotellrum såg han av en slump ett TV-program om och med Bertil Ströberg, vars ärende han dittills inte hört talas om. Han noterade händelseförlopp, olika namn och inblandade länder.

Han insåg att det sannolikt hade begåtts ett justitiemord av Ströberg. Han kontaktade därefter Söderström, då 84 år, och diskuterade ärendet med denne och rekapitulerade händelserna från 1957.

Söderström medgav att han aldrig gjort några eftersökningar efter den person, som 27 år tidigare snappat rapport 1003 och lämnat denna till SIB. Söderström uppgav att även han var kritisk till behandlingen av Ströberg, som han ansåg vara oskyldig.

Han ville dock inte agera, då han lämnat sin tidigare tjänst. Hans minnesbilder var delvis vaga. Savemark tittade på TV-reprisen av programmet om Ströberg och beslöt att nedteckna sina minnesbilder från 1957 och överlämna informationen till Säpo. Han skrev ett detaljerat PM och överlämnade detta personligen till Säpo den 14 juni 1984.

Detta PM ingår i resningsansökan och är även publicerat på www.folke.se tillsammans med följdskrivelser, som påvisar att informationen även varit känd av flera befattningshavare på Försvarsstabens säkerhetstjänst, Fst/Säk.

Detta PM, som varit hemligstämplat, lagt i arkiv och därmed undanhållet från utredning och domstolsprövning, blev utlämnat till TV 4:s reporter våren 2009.

2009-2010 På uppdrag av RÅ granskade två kommissarier vid Säpos kontraspionage bl a uppgifterna i Savemarks PM och andra arkiverade handlingar från denne. De jämförde tillvägagångssätten 1957 och 1983 vid [Sven-Roland Larssons](#) inblandning. I sammanfattningen i sitt yttrande skriver de bl a

"Detta modus, beskrivet av Savemark i hans källrapport från 1957-05-07 och åter i den PM han redovisade till RPS Säk 1984-06-14, är så snarlikt det modus som förekom i Ströbergärendet att det förefaller rimligt att dra slutsatsen att händelserna från 1957 borde ha beaktats och utretts inom ramen för brottsundersökningen mot Bertil Ströberg."

Smärre avvikelser noterades mellan Savemarks rapport 1957 och hans PM mer än 27 år senare. Det yttrande, som kommissarierna inlämnade till RÅ 2010-01-18 är intaget som bilaga 4 i RÅ-förklaringen till HD 2010-06-23 och är publicerad på www.folke.se.

1985 inlämnades en resningsansökan i målet. Till ansökan bifogades ett PM från överste Filip Grudemark, då okänd för Ströberg och dennes advokat. Grudemark var tidigare verksam inom och chef för den militära säkerhetstjänsten.

Han **ifrågasatte hela den dittillsvarande utredningen** och vädjade om att en ny oberoende och kompetent utredning skulle genomföras.

Grudemarks inlägg **kom inte att beaktas**. Bl a underkändes Grudemarks kunskaper i ärendet av dåvarande C Fst/Säk. Aktuellt PM blev dock extra intressant, när det senare kunde jämföras med uppgifterna i Savemarks PM.

Grudemark hade gjort en framgångsrik karriär som generalstabsofficer och blivit chef för Fst/Säk 1958. Hans ansvarsområde blev väsentligt utökat med nya organisationsenheter. En underställd detaljchef, Birger Elmér, hanterade IB, en organisation som noga utreddes i SOU 2002:92. En annan nytilkommen detalj bildades med säkerhetspoliserna under Thorsten Söderströms ledning.

Givetvis kom Grudemark att orienteras av sina underställda chefer om viktiga händelser inom säkerhetstjänsten.

En sådan händelse måste ha varit den föregående år inträffade incidenten på SIB. Denna händelse påvisar ett brott inom eller i anslutning till säkerhetstjänsten.

Detta måste ha diskuterats och medfört att Grudemark blev orienterad om Larsson-händelserna vid SIB. Med största sannolikhet låg denna kunskap bakom att denne ville agera genom att initiera en ny utredning, när Larsson ånyo dök upp med sitt Poste Restante-förfarande och sina erbjudanden även 1983.

Det **syns orimligt** att en f d chef för den militära säkerhetstjänsten skulle agera som Grudemark gjorde i syfte att stödja en spiondömd officer utan att det skulle finnas en bakomliggande hederskänsla och en speciell kunskap.

1989 – efter beviljad resning i målet fastställdes tidigare dom i Svea Hovrätt. Bevisning mot Ströberg saknades, men hans redogörelse om sammanträffandet med Larsson och följderna av detta ansågs inte vara trovärdiga.

Ovanstående redogörelser syftar inte till att påverka HD eller någon annan myndighet i resningsfrågan. Däremot bör alla misstag och missgrepp beaktas för att i framtiden förhindra en upprepning.

Vilka var ansvariga för de beslut som fattades och som medfört enorma konsekvenser för personer och för vårt rättsväsendes anseende? Varför följde inte Säpo sina handlingsrutiner i spionerimål? Dessa rutiner är presenterade på Säpos hemsida.

Jag föreslår att en expert eller en tillsatt kommission utses att granska Ströberg-målet.

Kravet på en oberoende granskning har tidigare framförts av framlidne Pär Jansson till justitieministern. Hon har varit avvisande till detta med motiveringen att hon inte kan "kommentera" ett pågående fall. Problemet är att hon här blandar ihop korten. Den pågående handläggningen i HD har med Ströbergs skuldfråga att göra och hur de avslöjade mörkningarna påverkat denna. Om man antar att HD mot all logik ändå anser att Ströberg inte skall beviljas resning. Skall myndigheternas "brottsliga" handlingar då inte utredas?

Högaktningsfullt

Kjell Högkil

Som information kommer brevet att spridas elektroniskt till dina ministrar, oppositionsledarna, vissa riksdagsmän samt publiceras på

www.folke.se